Uloga jezičnih igara u poticanju slušanja kod djece vrtićke dobi

Razum, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:838161

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ana Razum

ULOGA JEZIČNIH IGARA U POTICANJU SLUŠANJA KOD DJECE VRTIĆKE DOB

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ana Razum

ULOGA JEZIČNIH IGARA U POTICANJU SLUŠANJA KOD DJECE VRTIĆKE DOB

Diplomski rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, rujan, 2023.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istog nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

_____

(vlastoručni potpis studenta)

SADRŽAJ

1. Uvod 1
2. Govorno-jezični razvoj djeteta 3
2.1. Razvoj govora 3
2.2. Predverbalno razdoblje 3
2.3. Faze razvoja govora u predverbalnom razdoblju 4
2.3.1. Faza fiziološkog krika 4
2.3.2. Faza gukanja 5
2.3.3. Faza brbljanja 5
2.3.4. Aktivno slogovno brbljanje 6
2.4. Verbalno razdoblje 6
3. Uloga odraslih u govorno-jezičnom razvoju djece 9
4. Jezične djelatnosti 11
4.1. Slušanje 12
4.2. Govorenje 13
4.3. Čitanje 14
4.4. Pisanje 15
5. Razvoj slušanja kod djece rane i predškolske dobi 17
6. Igra 19
6.1. Jezične igre 21
6.2. Jezične igre za poticanje slušanja 22
7. Istraživanje 25
7.1. Opis uzorka 25
7.2. Opis instrumenta istraživanja 25
7.3. Cilj i problemi istraživanja 30
7.4. Opis rezultata i rasprava 30
7.4.1. Početno testiranje 30
7.4.2. Završno testiranje 35
7.5. Rasprava 39
8. Zaključak 41
Literatura: 42

SAŽETAK:

Slušanje je jedan od ključnih aspekata jezičnog razvoja. Slušanje omogućava djeci da razumiju, interpretiraju i odgovaraju na verbalne poruke u svakodnevnoj komunikaciji. Jezične igre jedne su od glavnih pomagača u razvoju govora kod djece vrtićke i predškolske dobi. Prema Peti-Stantić i Velički (2008) definiramo ih kao sve igre kojima je izražajno sredstvo jezik u svim svojim pojavnostima. Osim odgojiteljima, jezične igre uvelike mogu pomoći i roditeljima jer su jednostavne za provođenje. Uz njih dijete ne mora imati osjećaj kao da nešto prisilno uči, jer se one većinom igraju u društvu. Dijete nije fokusirano samo na jednu određenu stvar, a ponavljanje može biti zabavno, a ne zamorno, jer su uvijek prisutni određeni elementi igre.

Sukladno tome, jezične igre imaju značajnu ulogu u poticanju slušanja kod djece predškolske dobi. One, ne samo da čine učenje jezika zabavnim, već i razvijaju vještine slušanja na interaktivan način (Peti-Stantić i Velički, 2009). Isto tako, jezične igre koriste različite tehnike kako bi potaknule djecu na aktivno slušanje i sudjelovanje u svakodnevnom životu s odraslima i vršnjacima.

Istraživanje je provedeno u starijoj vrtićkoj skupini kroz jedno tromjesečje u pedagoškoj godini. Cilj rada je istražiti kako jezične igre utječu na razvoj vještine slušanja kod djece predškolske dobi. Rezultati istraživanja pokazuju kako su djeca unutar skupine ostvarila napredak u jezičnoj djelatnosti slušanja. Kod sve djece u skupini je ostvaren napredak, ali to nije jedina pozitivna stvar proizašla iz ovog istraživanja. Naime, kod većine djece se javio veliki interes za jezik, slova i glasovnu sintezu i analizu što je pretkorak u stjecanju vještine čitanja i pisanja.

Ključne riječi: jezične igre, govorno-jezični razvoj, slušanje, predškolski odgoj

SUMMERY:

Listening is one of the key aspects of language development. Listening enables children to understand, interpret and respond to verbal messages in everyday communication. Language games are one of the main helpers in the development of speech in preschool education. According to Peti-Stantić and Velički (2008), we define them as all games in which the means of expression is language in all its manifestations. In addition to educators, language games can also greatly help parents because they are easy to implement. With them, the child does not have to feel as if he is being forced to learn something, because they are mostly played in society. The child is not focused only on one particular thing, and repetition can be fun, not tiring, because certain elements of the game are always present.

Accordingly, language games play a significant role in encouraging listening in preschool children. They not only make language learning fun, but also develop listening skills in an interactive way (Peti-Stantić and Velički, 2009). Likewise, language games use different techniques to encourage children to actively listen and participate in everyday life with adults and peers.

The research was conducted in the older kindergarten group during one quarter of the pedagogical year. The aim of the paper is to investigate how language games affect the development of listening skills of preschool child. The results of research show that the children within the group made progress in the linguistic activity of listening. All the children in the group made progress, but that is not the only positive thing that came out of this research. Most children showed interest in language, letters and voice synthesis and analysis, which is a first step in acquiring reading and writing skills.

Key words: language games, speech-language development, listening, preschool education

1. Uvod

Vrtićka dob je ključno razdoblje u kojem djeca stječu temeljne jezične vještine. Slušanje je jedan od ključnih aspekata jezičnog razvoja, jer je sposobnost razumijevanja i tumačenja govora ključna za usvajanje jezika. Slušanje omogućava djeci da razumiju, interpretiraju i odgovaraju na verbalne poruke u svakodnevnoj komunikaciji. U tom kontekstu, jezične igre imaju značajnu ulogu u poticanju slušanja kod djece predškolske dobi. One, ne samo da čine učenje jezika zabavnim, već i razvijaju vještine slušanja na interaktivan način. Isto tako, jezične igre koriste različite tehnike kako bi potaknule djecu na aktivno slušanje i sudjelovanje u svakodnevnom životu s odraslima i vršnjacima. Ovaj diplomski rad istražuje ulogu jezičnih igara u poticanju slušanja kod djece vrtićke dobi te analizira njegove prednosti i primjenu u odgojno-obrazovnom kontekstu.

Prvi dio rada fokusira se na govorno jezični razvoj djeteta, na faze razvoja govora u predverbalnom razdoblju te na faze razvoja govora od prve do šeste godine života djeteta. Nadalje, ističe se uloga odraslih u govorno-jezičnom razvoju djece predškolske dobi. Odrasli trebaju biti svjesni svoje uloge u modeliranju, poticanju i podržavanju jezičnog razvoja djece. Kroz kvalitetnu verbalnu i neverbalnu interakciju te stvaranje bogatog jezičnog okruženja, odrasli mogu pružiti djetetu najbolje temelje za razvoj jezičnih vještina. Njihov angažman i podrška mogu postaviti temelje za uspješan jezični razvoj i pripremu djece za buduće obrazovne izazove.

Kroz rad, upoznajemo se s jezičnom djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja i pisanja te se fokusira na važnost slušanja u jezičnom razvoju djece vrtićke dobi. Slušanje je ključna vještina koja omogućava djeci da uspostave temelj za razumijevanje i komunikaciju. Osim toga, slušanje pruža osnovu za razvoj govora, čitanja i pisanja, te je stoga važno naglasiti njegovu ključnu ulogu u jezičnom razvoju djece vrtićke dobi.

Rad istražuje koncept jezičnih igara kao učinkovitog sredstva za poticanje slušanja kod djece vrtićke dobi. Jezične igre predstavljaju strukturirane i interaktivne aktivnosti koje koriste jezik kao osnovni alat za igru i učenje. Nadalje, u radu su analizirani konkretni primjeri jezičnih igara za poticanje slušanja i njihova primjena u odgojno-obrazovnom radu.

Sastavni dio ovoga rada je i akcijsko istraživanje provedeno u odgojnoj skupini. Djeca su bila svakodnevno pod utjecajem jezičnih igara kojima se poticalo slušanja te je praćen napredak u razvoju slušanja kod djece unutar skupine kroz određeno razdoblje.

2. Govorno-jezični razvoj djeteta

2.1. Razvoj govora

Prema Starc i sur. (2004) govor je viša psihofizička aktivnost čovjeka. Omogućuje mu da pomoću sustava znakova i simbola iskazuje svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenja drugim ljudima. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a najvažnija funkcija govora je komunikacija. Dijete od prvog dana života usvaja znanja i vještine potrebne za budući razvoj govora. Prvi plač djeteta prva je vokalizacija koju dijete upućuje svojoj okolini i predstavlja početak kasnijeg govora. Govor predstavlja način komunikacije uz pomoć određenog sustava simbola, stoga, da bi dijete moglo učiti govor, najprije mora razviti sposobnost razumijevanja simbola. Isto tako, preduvjet razvoja govora je i fiziološka zrelost djetetova živčanog sustava te proces socijalizacije. Dijete postupno uči koristiti govor osoba koje ga okružuju, odnosno pokušava proizvesti što sličniji zvuk onom koji čuje. Tako dijete uči ponavljati, odnosno izgovarati pojedine riječi poslije druge osobe (Nikolić, 1996).

Starc i sur. (2004) navode kako se prema E. H. Lennenberg kojeg opisuje Rathus (2001), kritični period u kojem djeca započinju govoriti nalazi u rasponu od 18 do 24 mjeseci poslije rođenja, a period od druge godine do puberteta smatra se osjetljivim razdobljem za razvoj govora. Također, Starc i sur. tvrde (2004:26): „Ta osjetljivost povezana je sa sazrijevanjem živčanog sustava, posebno strukturalnim promjenama u mozgu: naglo povećanje moždane mase (istodobno i površine moždane kore), te broja veza između živčanih stanica kao i između određenih regija u mozgu. Važno je da u tom osjetljivom periodu dijete ima adekvatnu socijalnu stimulaciju jer će samo tako doći do korištenja njegovih urođenih mogućnosti i s time do razvoja govora.“

2.2.Predverbalno razdoblje

Prema Starc i sur. (2004) govorni razvoj se dijeli u dva osnovna razdoblja, a to su predverbalno razdoblje i verbalno razdoblje. Predverbalno razdoblje se odvija od rođenja do prve smislene riječi. Neki autori navode kako se odvija do prve smislene rečenice. Verbalno razdoblje se odvija od prve smislene riječi, odnosno rečenice, do automatizacije govora. Automatizacija govora se događa oko desete godine.

U predverbalnom razdoblju stvaraju se važni preduvjeti za kasniji razvoj govora i jezika. Posokhova (2008) navodi kako je uredan predverbalni razvoj preduvjet je za kasniji govorno-jezični razvoj djeteta.

2.3.Faze razvoja govora u predverbalnom razdoblju

Posokhova (1999) razvoj govora u pripremnom predverbalnom periodu dijeli 4 faze:

- fazu fiziološkog krika,
- fazu gukanja,
- fazu brbljanja i
- fazu aktivnog slogovnog brbljanja.

2.3.1. Faza fiziološkog krika

U prva dva mjeseca, dojenče će se glasati krikom, plakanjem te nekim fiziološkim zvukovima (Starc i sur., 2004). Prvo glasanje je odraz fiziološkog stanja dojenčeta, odvija se spontano i refleksno, a dojenče njime iskazuje ugodu ili neugodu. Kada dijete plače ili kriče, prvo što pomislimo je da nešto nije u redu, no upravo ta vokalizacija koju dijete upućuje okolini ima mnogo veće značenje nego što mislimo (Nikolić, 1996). Osoba najbliskija djetetu, najčešće majka, će razlikovati plač koji je izraz nelagode od plača koji je izraz boli. Na taj će način zadovoljavati djetetove potrebe te stvoriti ranu emotivnu komunikaciju, koja je vrlo važan preduvjet za pravilan govorni razvoj, ali i opći razvoj djeteta (Starc i sur., 2004). Posokhova (1999) navodi kako procjena krika ima vrlo važno značenje jer je krik zdravog novorođenčeta glasan, bistar, čist, s kratkim uzdahom i produljenim izdahom. Također, navodi i kako je ova faza važna za cjelokupni govorni razvoj jer počinje stvaranje prvih za govor važnih senzomotoričkih živčanih veza. Mozak novorođenčeta postepeno uči kontrolirati izgovor glasova i slušanje te taj proces čini temelj za ostvarivanje svjesnog razvoja govora. Nadalje, na početku drugog mjeseca pojavljuje se specifična reakcija djeteta na ljudski govor u obliku slušne koncentracije, a između 6. i 8. tjedna se u kontaktu s odraslima pojavljuje i prvi socijalni osmijeh.

2.3.2. Faza gukanja

Nakon faze kričanja, već oko drugog mjeseca, započinje faza gukanja ili gugutanja. Gukanje započinje kada dijete spontano počinje proizvoditi jednostavne vokalne zvukove koji su još uvijek artikulacijski prilično neodređeni. Za razliku od dosadašnjeg glasanja, gukanje je povezano s osjećajem ugode te se ono mijenja pod utjecajem okoline. Reagiranjem na djetetovo gukanje javlja se i smiješak i oponašanje kao znak interakcije između djeteta i roditelja (Starc i sur., 2004). Također, isti autori navode kako rane interakcije dojenčeta i roditelja pridonose da se kod djeteta razvija svijest o izmjeni redoslijeda verbalnog odnosa. Roditelji oponašanjem odgovaraju na gukanje, pa zatim zastanu i slušaju dok dojenče njima guče.

Starc i sur. (2004) ističu kako je za razvoj govora posebno važan sluh. Navode kako su neka, ranije provedena istraživanja potvrdila da fetus, već nekoliko mjeseci prije rođenja može čuti. Rođenjem, sluh djeteta je već dobro razvijen, ali se i dalje razvija. Važan je napredak u slušnoj osjetljivosti tijekom prve dvije godine. Djeca su tijekom prve dvije godine posebno osjetljiva na karakteristike zvukova koje su važne za percepciju govora. Dijete vrlo rano počinje primjećivati intenzitetu zvuka te počinje biti osjetljivo na tonove visokih frekvencija. Tako, dijete rano počinje uspostavljati slušnu kontrolu nad glasovima koje proizvodi, najprije, oko 2. Mjeseca nad intenzitetom glasa, tijekom 3. i 4. mjeseca nad visinom glasa, a zatim, oko 5. mjeseca i nad izgovorom glasovnih sekvenci (Starc i sur., 2004 prema Vasta i sur., 1998).

2.3.3. Faza brbljanja

U ovoj fazi dijete sve više stvara samoglasnike i pojavljuje se slogovno glasanje. Dijete započinje oponašati zvukove iz svoje okoline. Posokhova (2008) ističe kako ovo razdoblje ima veliko značenje jer dijete spaja odvojene glasove u slogove na temelju kojih se gradi govor.

2.3.4. Aktivno slogovno brbljanje

Ubrzo nakon toga dojenče uspijeva spojiti nekoliko jednakih slogova te ih pjevušeći ponavlja. Tako započinje faza slogovanja, oko 6. mjeseca djeteta. Dojenče počinje oponašati glasove iz svoje okoline i sve je komunikaciji usmjereno prema okolini. Nadalje, Starc i sur. (2004) ističu kako dojenče u dobi od 9 do 10 mjeseci sve više ponavlja glasove materinskog jezika, a ostali glasovi nestaju. Približavanjem prve godine, sve je manje ponavljanja slogova u nizu, a počinje kombinacija glasova. Izgovoreni glasovi nalikuju artikuliranim glasovima. Tako dijete izgovara npr. be-ba, ta-te. Djetetova okolina takvo slogovanje nerijetko tumači kao prve riječi, no ono to još uvijek nisu. To su ipak samo slučajne kombinacije glasova. Ovo razdoblje ima veliko značenje jer dijete spaja odvojene glasove u slogove na temelju kojih se gradi govor (Posokhova, 2008).

2.4.Verbalno razdoblje

Verbalno razdoblje u razvoju govora započinje izgovorom prve riječi. Prema Starc i sur. (2004) to se razdoblje odvija između 12. i 18. mjeseca. Prve djetetove riječi obično su dvosložne, po vrsti riječi su imenice, a po sadržaju mogu činiti cijele iskaze uz mijenjanje značenja. Naravno, sve ovisi o situaciji u kojoj ih dijete upotrebljava. To su tzv. holofraze – rečenice od jedne riječi. Uz geste i mimiku, dijete i samo holofrazama vrlo uspješno komunicira s okolinom. Nakon što je dijete izgovorilo svoju prvu smislenu riječ, razvoj govora prati se prema broju riječi koje dijete upotrebljava (Posokhova, 2008). U ranoj govornoj fazi, kada je vokabular riječi mali, djeca će često koristiti riječi koje znaju čak i za one sadržaje za koje još ne znaju kako se nazivaju, što se naziva prekomjerno proširivanje (Starc i sur., 2004). Autorica Posokhova (2008) kaže da svako dijete, a i općenito svaka osoba, ima dva fonda riječi – pasivan i aktivan. Pasivan fond riječi podrazumijeva riječi koje dijete zna, ali ih ne upotrebljava u vlastitom govoru, odnosno to su riječi koje razumije, ali ih ne govori. Dok aktivan fond obuhvaća one riječi koje dijete koristi u vlastitom govoru i razumije njihovo značenje.

Potkraj 2. godine dijete oblikuje svoju prvu rečenicu. Prva rečenica se najčešće sastoji od dvije riječi, kao npr. „Daj auto!“, „Ne jesti!“, „Gdje mama!“. U takvim elementarnim rečenicama dijete izgovara samo riječi koje su ključne za poruku koju daje, sve druge riječi,

koje su „nebitne“, dijete izostavlja te govor sliči telegrafskoj poruci pa se i naziva telegrafski govor (Starc i sur., 2004).

Nakon pojave prve rečenice dijete počinje savladavati gramatiku i naglo napreduje u razvoju govora. Već s oko tri i pol godine dijete u govoru koristi sve vrste riječi, rečenica se sastoji od tri i više riječi, vlada osnovnim govornim disanjem i primjenjuje većinu gramatičkih pravila te Starc i sur. (2004) prema Škarić (1988) ističu kako je dijete u toj dobi savladalo osnovu materinskog jezika. Dijete sada već govor sve kompetentnije koristi u komunikaciji s odraslima te govorom prati ono što radi ili govori o onome što će raditi.

Važno obilježje govora je i kreativnost, a kako govor djeteta napreduje, kreativnost se sve više uočava. Tako dijete s navršene tri godine može smišljati priče. Dijete obično u tim pričama polazi od stvarnih činjenica i svojih iskustava, a završava na izmišljenim. Osim priča, dijete kreira i vlastite riječi, stvara tzv. neologizme. Primjerice, zebru naziva „šareni konj“ ili raka “grabljivac“ i sl. Sve to upućuje da je razvoj govora aktivan i kreativan proces te da ga svako zdravo dijete, uz dobar i kvalitetan poticaj okoline, usvaja gotovo s lakoćom (Starc i sur., 2004).

Starc i sur. (2004) navode kako u razdoblju četvrte i pete godine govor ima važnu ulogu u spoznajnom razvoju. To je razdoblje dječjih pitanja gdje je važna uloga odraslih, odnosno njihovo odgovaranje na dječja pitanja jer se time proširuje dječja spoznaja, razvija znatiželja i spremnost na istraživanje. Nadalje, artikulacija glasova se čisti te dijete u 6. i 7. godini koristi sve vrste riječi i usvojilo je gramatička pravila te je rječnik sedmogodišnjeg djeteta po pravilu bogat, iako on varira ovisno o okolini.

Tablica 1. Glavne prekretnice u razvoju govora (Starc i sur., 2004)

Dob	Aspekti govornog razvoja	
	Glasovni (fonološki)	Govorno/rječnički
0 – 6 mj.	• prepoznavanje glasovnih nizova	
2 mj.		• počinje gukanje
6 mj.	• reagiranje na glasovne nizove	• jasno preferiranje zvučnih obrazaca okoline • počinje slogovanje

9 mj.	• gukanje i slogovanje	• sve veći broj slogovnih kombinacija • u istim situacijama isti obrasci slogovanja • pojavljuju se preverbalne geste
12 – 18 mj.	• intonacija slogovanja oponaša intonaciju okoline • pojednostavnjenje zvukovnih kombinacija radi boljeg izgovora	• pojavljuje se prva riječ
18 mj – 2 god.		• pojavljuju se izvedenice • pojavljuju se metafore • nagli porast broja riječi
3 – 5 god.	• znatno poboljšanje izgovora • prepoznavanje glasova u riječima • prepoznavanje rime • prepoznavanje prvog glasa u riječi • glasovna sinteza • razumijevanje veze glas-slovo	• povećava se broj izvedenica
6 – 7 god.	• početak uporabe intonacije za davanje značenja poruci • razlikovanje i prepoznavanje glasova u riječi pomoću: brojenja, imenovanja, izostavljanja, zamjene i promjene redoslijeda glasova • razumijevanje abecednog načela	• početak razumijevanja riječi na temelju definicije

3. Uloga odraslih u govorno-jezičnom razvoju djece

Dijete u tjelesnom i kognitivnom aspektu razvoja napreduje velikom brzinom. Iznimno je važno ispravno poticati njegov razvoj prateći njegove mogućnosti, interese i potrebe. Obitelj je najbliže i najprirodnije okruženje djeteta čime ima i najveću ulogu u procesu razvoja djetetovog govora. Razvoj govora potrebno je poticati na različite načine te će uvelike ovisiti o okolini u kojoj se dijete nalazi. Stoga, dijete treba biti okruženo različitim poticajima koji će ga potaknuti na učenje, istraživanje i eksperimentiranje, odnosno na upoznavanje svijeta oko sebe. Sve to će dovesti do lakšeg usvajanja govora. Važno je da ne osuđujemo dijete, ne obeshrabrujemo ga i ne ispravljamo njegov govor, već da mu budemo kvalitetan uzor prema kome će se ono razvijati. Pružanjem dovoljno vremena i poticaja, dijete će se razviti, istražiti i usavršiti svoj govor te će ga s vremenom pravilno i koristiti (Rade, 2005). U najranijoj dobi dijete treba okružiti igračkama različitih boja i oblika, ukrasiti mu zidove sobe raznim plakatima i uzorcima, omogućiti mu slušanje instrumentalne glazbe te opipavanje predmeta napravljenih od različitih materijala. Čak i nesvjesno dodirivanje različitih površina aktivno stimulira mozak, što čini temelj za kasniji razvoj govora (Posokhova, 2008).

Dijete će lakše usvajati znanje ako se učenje u predškolskoj dobi pretvori u igru i zabavu. S djetetom treba razgovarati o različitim temama te mu proširivati interese i znanja. Potrebno ga je poticati na postavljanje pitanja i izricanje mišljenja, potrebno je i strpljivo odgovarati na njegova pitanja kako bi dijete bilo sigurno da ga slušamo, a njegove odgovore možemo nadopunjavati, proširivati ili ispravljati kako bismo ga potaknuli na što preciznije izražavanje (Šego, 2009). Čitanje i učenje dječje poezije izvrstan je način za razvoj govora, pamćenja, emocija, mentalnih i kreativnih potencijala. Poezija koju čitamo djetetu treba biti jednostavna, ritmična, bliskog sadržaja, kako bi je dijete spontano zapamtilo, bez naprezanja odnosno iz samog zadovoljstva. Tekstovi koje čitamo djetetu trebaju sadržavati riječi koje se nalaze u njegovu pasivnom govoru odnosno one koje još ne upotrebljava u spontanom govoru. Na taj će način dijete usvajati nove rečenične strukture i pojmove (Apel i Masterson, 2004), međutim ne smijemo nuditi riječi koje uopće ne razumije jer to preopterećuje osjetilni govorni sustav, što može dovesti do razvoja mucanja (Posokhova, 2008). Slikovnice i knjige također trebaju sadržavati lijepe, jasne, kvalitetne ilustracije koje će ga poticati na samostalno pričanje priča.

Roditelj, kao primarni i najvažniji utjecaj na dijete, treba mu osigurati primjerene slikovnice i knjige za djecu, osigurati dobre uvjete za čitanje, odnosno ugodan i dobro osvijetljen prostor, ponuditi mu dječje časopise u kojima ima tekstova primjerenih njegovoj dobi i interesima te igara koje su povezane s čitanjem i pisanjem (Posokhova, 2008).

Svaki roditelj, igrajući se s djetetom, preuzima ulogu učitelja. Roditelj odgovara na djetetova pitanja, usredotočuje se na njegove ideje. Te ideje onda zajedno proširuju i razgovaraju o njima. Na poznate riječi potrebno je dodavati nove i proširivati rečenicu, objašnjavati djetetu sve što vidi, čuje, osjeti. Za razvoj govora, u igri je vrlo važna kreativnost, koja omogućava djetetu kreiranje riječi i priča. Prema Starc i sur. (2004) dijete često u igri ispriča nešto pogrešno, smiješno, besmisleno i nelogično, rado se uživljava u razne uloge drugih odraslih osoba, likova iz priča, životinja, predmeta. Sve to razvija djetetovu maštu, bogati njegov rječnik i društvene vještine.

Za predškolsko dijete tjelesna aktivnost jedan je od važnih poticaja njegova rasta i razvoja stoga je djeci važno osigurati dovoljno kretanja. To će utjecati na njegova fizička, motorička, kognitivna i emocionalna obilježja. Djeca koja dolaze logopedu često imaju i drugih poteškoća, poput loše ravnoteže, nepravilnog držanja, nerazvijene grube i fine motorike, što ukazuje na važnost kretanja i igre u prirodi (Matulić, 2018).

Govor možemo poticati tako da prije izlaska u vanjski prostor razgovaramo s djetetom o tome što će se tamo dogoditi, što ćemo vidjeti, možemo opisivati predmete koje smo vidjeli i radnje koje su se dogodile. Ponavljanjem iskustva dijete će usvajati nove pojmove, usvojiti redoslijed događaja te početi logički zaključivati (Apel i Masterson, 2004).

Mnogi znanstvenici su zaključili kako je razvoj govora uredan ako razvoj prstiju odgovara dobi. Isto tako ako razvoj fine motorike zaostaje, zaostaje i razvoj govora (Rožman, 2014). Također, Rožman (2014) ističe kako je već u najranijem djetinjstvu potrebno provoditi vježbe prstićima i to tako da ih blago milujemo, masiramo i razgibavamo, a to se može činiti već kod šestomjesečne bebe. Kasnije finu motoriku možemo razvijati crtanjem, lijepljenjem, izrezivanjem, konstruiranjem, nizanjem, umetanjem i sličnim aktivnostima, pri čemu smanjivanje dimenzija predmeta kojima dijete manipulira rezultira većom točnošću i spretnošću pokreta te boljom koordinacijom (Apel i Masterson, 2004).

4. Jezične djelatnosti

Prema Apel i Mastersonu (2004) jezik je bogat i prilagodljiv sustav. To je način kombiniranja glasova, riječi, znakova i rečenica u svrhu iskazivanja misli, ali i razumijevanja drugih ljudi. Stoga jezik predstavlja način na koji se mi, kao ljudi, socijaliziramo i učimo. „Usvajanje jezika u ranojezičnoj fazi, ali i učenje jezika u institucijama odgojnoobrazovnog sustava, između ostaloga, temelji se na poticanju i razvoju četiriju osnovnih jezičnih djelatnosti – slušanja, govorenja, čitanja, pisanja“ (Pavličević-Franić, 2005, 90). Jezične se djelatnosti provode sa svrhom da se prenese poruka od govornika do slušatelja putem komunikacijskog kanala. Jezične djelatnosti možemo podijeliti u dvije skupine: primanje i proizvodnju. Prema HNOS-u, Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu (2005) primanje uključuje razumijevanje govora, odnosno slušanje i razumijevanje pisanoga teksta, odnosno čitanje. Proizvodnja uključuje zvučno oblikovanje, odnosno govorenje i pismovno oblikovanje, odnosno pisanje. Autorica Pavličević-Franić (2005) govori da se u procesu učenja jezika komunikacijske, psiholingvističke, sociolingvističke i lingvodidaktičke posebnosti jezika međusobno isprepliću, preklapaju i nadopunjuju. Pritom objašnjava kako se komunikacijske posebnosti jezičnih djelatnosti ostvaruju tijekom procesa sporazumijevanja. Što znači da se aktivnosti slušanja, govorenja, čitanja ili pisanja provode sa svrhom ostvarivanja što uspješnijega priopćajnog procesa, odnosno prijenosa poruke od govornika do slušatelja. Uvažavanjem razvojne dobi, kognitivnih mogućnosti i individualnih osobine ličnosti pojedinca koji sudjeluje u komunikacijskome procesu, govorimo o psiholingvističkoj posebnosti jezičnih djelatnosti, dok su sociolingvističke karakteristike povezane sa situacijom, okolinom, kontekstom, odnosno društvenim okruženjem u kojemu se jezično izražavanje ostvaruje. Budući da se jezične djelatnosti realiziraju kroz sustavno poučavanje i učenje jezika u institucijama kao što su vrtići, igraonice, škole i sl., a oni predstavljaju organizirani i metodički oblikovani pristup, metode i postupke, tada govorimo o lingvodidaktičkim posebnostima četiriju osnovnih jezičnih djelatnosti. Cilj takvih postupaka je jednostavniji, brži i učinkovitiji razvoj komunikacijske kompetencije djece.

Autorica Jelaska (2005) ističe kako je jezične djelatnosti koje se više razvijaju učenjem i uvježbavanjem prikladnije zvati vještinama, dok jezične djelatnosti koje se više razvijaju spontanim usvajanjem prikladnije je zvati sposobnostima. Što znači da se govorenje neće učiti i poučavati sjedeći za stolom, već će se djetetu pružiti mnoštvo situacija u kojima će ovladavati sposobnošću govora.

Autori Apel i Masterson (2004) savjetuju roditeljima, a time indirektno i odgojiteljima, kako da pomognu predškolarcima u produbljivanju vještina govornoga jezika. Tako savjetuju da odrasle osobe moraju biti aktivni slušatelji i sudionici u razgovorima koje dijete želi voditi. Odrasli trebaju slijediti djetetovo vodstvo u razgovorima postavljajući otvorena pitanja kojima se dijete potiče na razradu teme. Dijete bi se trebalo poticati na pričanje i prepričavanje, npr. rečenicom „pričaj mi o tome“. Ako dijete još uvijek usvaja izgovor određenih glasova, odrasla osoba, npr. roditelj ili odgojitelj treba biti dobar govorni model i ispravan uzor. Treba govoriti riječi s glasovima koje dijete pogrešno artikulira, a da pri tome ne traže da dijete ponavlja za njime. U ovladavanju govorenjem kao jezičnom djelatnošću s djetetom bi svakodnevno trebalo razgovarati i prepričavati o zbivanjima čime će dijete shvatiti kako ljudi govore o raznim situacijama.

4.1.Slušanje

Slušanje je vrsta receptivne čovjekove sposobnosti, odnosno sposobnosti primanja, koja omogućuje usvajanje fonetsko-fonološkog sustava nekog jezika, dakle usvajanje fonema, prozodema i intonema (Pavličević-Franić, 2005). Tako dijete svoj jezični razvoj započinje upravo slušanjem, usvajajući i razvijajući tako glasovni sustav (fonemi), naglasni sustav (prozodemi) i ritmičko-melodijski sustav (intonemi) hrvatskoga jezika.

Autor Bežen (2008) ističe kako je slušanje bitna sastavnica učenja hrvatskoga jezika. Isti autor slušanje dijeli na nekoliko vrsta: slušanje radi prijama obavijesti, odnosno informacija i poruka, slušanje radi razumijevanja drugoga, izgovor glasova u standardnom hrvatskome jeziku, pravilno naglašavanje riječi, intonacija rečenice. Slušanje je prva jezična djelatnost te se na nju kasnije nadovezuju ostale tri. Ako kod djeteta ne postoji slušna osjetljivost kao što je gluhoća ili sl. postoji vrlo velika vjerojatnost da će izostati i ostale djelatnosti - govorenje, pisanje i čitanje). Postojanje urednog sluha pretpostavka je za razvijanje slušanja kao jezične djelatnosti.

Sposobnost čovjeka da prima i registrira govorne poruke i da istovremeno prenosi istu u unutarnju, kognitivnu ili emocionalnu razinu, naziva se govorni sluh. Autorica Pavličević-Franić (2005) ističe kako govorni sluh čine tri sastavnice: fizički sluh , fonemski sluh i melodijski sluh. Fizički se sluh odnosi na glasnost, odnosno čujnost u osoba koje nemaju slušnih poteškoća. Dakle, fizički sluh je sposobnost čovjeka da radom svojih govornih organa,

uz sudjelovanje živčanoga sustava i centra za sluh u mozgu, prima i registrira auditivne poticaje pri komunikaciji. Ovu sposobnost većina ljudi urednoga slušnoga razvoja ostvaruje rođenjem. Fonemski sluh razumijeva mogućnost proizvodne i razlikovanja glasova određenoga jezika. Melodijskim se sluhom naziva sposobnost usvajanja i razlikovanja melodijsko-ritmičkih obilježja nekoga jezika koje zajedničkim imenom nazivamo intonacijom.

Zvukove, prema Beženu (2008) dijelimo na šumove i na tonove. Šumove definira kao neodređene zvukove koji nastaju nepravilnim treperenjem zvučnih valova, a tonove definira kao zvukove koji nastaju pravilnim treperenjem zvučnih valova te imaju svoju visinu, jačinu, boju i trajanje. Isti autor navodi da se svi zvukovi koji nastaju radom govornih organa nazivaju glasovi, a osnovna svojstva glasova su glasnoća i zvučnost.

U ustanovama ranog i predškolskog odgoj i obrazovanja djeca su svakodnevno izložena socijalnoj interakciji s drugom djecom, ali i odraslima. Time su neprestano nalaze u komunikacijskim situacijama u kojima moraju slušati sugovornika. Djecu se pritom potiče na aktivno slušanje gotovo jednako kao i na govorenje. Kada se govori o slušanju kao jezičnoj djelatnosti, u predškolskim ustanovama zbog prevelike izloženosti zvukovima koji se proizvode s djecom je potrebno vježbati i „slušanje tišine“. Prevelika buka u vrtićima djeci smanjuje mogućnost recepcije, odnosno primanja i percepcije, odnosno razumijevanja poruke koju mu sugovornik šalje.

4.2.Govorenje

Autorica Pavličević-Franić (2005) definira govorenje kao vrstu proizvodne jezične djelatnosti kojom se leksičkim, gramatičkim, fonološkim i prozodijskim sredstvima nekoga jezika prenosi usmena poruka u procesu jezičnoga sporazumijevanja. Govor je bio i ostao osnovni način komunikacije među ljudima. Preduvjeti za njegov razvoj su dobro zdravlje, uredno razvijeni govorni organi, uredan sluh, uredan intelektualni razvoj te stimulativno okruženje (Mesec, 2009). Ako je sluh djeteta uredno razvijen ono će u školu krenuti s razvijenim govorom, a ono će biti podloga za usvajanje jezičnih djelatnosti čitanja i pisanja.

Autorica Pavličević-Franić (2005) govor definira kao zvučnu realizacija određenoga jezika koji se usvaja od najranije dobi, a govorenje definira kao jezičnu djelatnost koja se

temelji na općeljudskoj sposobnosti glasanja odnosno proizvodnje govorno-čujnih elemenata. Osnovna funkcija govora je verbalno sporazumijevanje, odnosno ostvarenje govora kao usmene jezične djelatnosti između najmanje dvoje sugovornika.

Govorenje kao jezična djelatnost nastavlja se na slušanje, moglo bi se reći kako je govorenje samo nadogradnja slušanja. Stoga je važno da dijete bude okruženo kvalitetnim govornim modelima. Kod kuće, uzor i model su roditelji, a i u predškolskim ustanovama odgojitelji. Odgojitelji također predstavljaju model po kojem dijete usvaja materinski jezik. Dijete bi stalno moralo biti okruženo kvalitetnim govornim poticajima iz okoline. Vrlo je važno da dijete sluša priče koje mu čitaju odrasle osobe. Također, Silić (2007) ističe važnost predverbalne interakcije sa socijalnom i fizičkom okolinom. U tom periodu stvaraju se prva značenja koja se izmjenjuju među sugovornicima.

4.3.Čitanje

Autorica Čudina-Obradović (2004) proces čitanja definira kao složenu aktivnost primanja informacija u pisanome obliku, a ovisi o nekoliko sposobnosti i vještina koje se postupno razvijaju. Ono što obično nazivamo čitanjem, samo je jedna, zadnja aktivnost u tom nizu, a to je primjena abecednoga načela. Također, naglašava da je svrha čitanja razumijevanje cjeline. Na čitanje se može gledati dvojako, kao na vještinu ili kao na sposobnost. Ako na čitanje gledamo kao na vještinu, ono se odnosi na procese primanja i odašiljanja poruka u priopćavanju. Nasuprot tome, ako na čitanje gledamo kao na sposobnost, mislimo na interpretativno čitanje kao nadogradnju kojoj prethodi savladavanje vještine čitanja.

Da bismo savladali vještinu čitanja najprije moramo naučiti, određeno dogovorno načelo. Svaki glas ima svoje pripadajuće slovo. U hrvatskome jeziku primjenjuje se abecedno načelo od 30 znakova za 30 glasova. Taj se sustav, odnosno vještina čitanja prema određenom dogovornom načelu naziva učenje čitanja. Čudina-Obradović (2002) naglašava da je pri učenju čitanja to najteži dio. Odnosno, da je djeci najteže pretvoriti slova u glasove jer moraju povezati glasove sa simbolima slova, odnosno da moraju primijeniti abecedno načelo. Kako bi čitač mogao primijeniti abecedno načelo, nužno je da može uočiti od kojih se glasova sastoji riječ. Tijekom vježbanja tehnike čitanja neprestano se odvijaju procesi razumijevanja značenja riječi, rečenice i cjeline teksta. Također, autorica ističe da svrha početnog učenja

čitanja jest ovladavanje tehnikom čitanja kako bi ona postala automatska vještina koja će se „izgubiti“ iz svijesti čitača.

U dječjim vrtićima taj se proces naziva poticanjem početnog čitanja. S obzirom na to da je u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kurikulum vrlo otvoren i daje veliku autonomiju odgojiteljima, poticanje početnog čitanja ovisi o odgojitelju. Odnosno, o njegovim kompetencijama za poučavanje djece toj vještini. Također, da bi dijete savladalo ili ovladalo sposobnošću čitanja, potrebno je omogućiti djetetu da što više čita, jer svaka se sposobnost razvija vježbom i ponavljanjem. Sposobnost čitanja vježba se u osnovnoj školi, tijekom primarnog obrazovanja, a vještinom čitanja djeca počinju ovladavati već u predškolskoj dobi (Čudina-Obradović, 2002).

4.4.Pisanje

Autorica Pavličević-Franić (2005) definira pisanje kao složenu produktivnu djelatnost koja zahtjeva poznavanje slovnoga sustava te usvajanje gramatičko-pravopisnih pravila i normi nekoga jezika. U komunikacijskom smislu pisanje služi za razmjenu pisanih poruka između sudionika u komunikacijskom procesu. Nužno je da sudionici poznaju isti slovni sustav i da poznaju pravila i norme jezika kojim komuniciraju. Pisanje je aktivnost koja uključuje i jezičnu recepciju, odnosno primanje, ali i jezičnu produkciju, odnosno proizvodnju. Sukladno tome, za taj proces jednako je važna i fizička (motorička, slušna, vidna) i psihička aktivnost, odnosno kognitivne sposobnosti pojedinca da slušnu stranu jezika prenese u znakovnu. Pisanje je jezična djelatnost koja se mora učiti, dok je govorenje jezična djelatnost koju usvoje gotovo svi, osim ako nemaju oštećeni sluh. Pismo mogu savladati samo oni koji su tome bili poučavani.

Da bi djeca mogla biti poučavana pisanju, ali i da bi mogli učiti o tome, neophodno je ususta viti odnos glas – simbol. U Hrvatskoj se koristimo latiničnim pismom pri čemu 30 glasova reprezentira 30 simbola. Oni su poredani abecednim redom, od A do Ž. Predpisačke vještine stoga su usmjerene na prepoznavanje glasova i pridruživanje određenog simbola proizvedenom glasu. Taj se proces u literaturi naziva šifriranje tj. dešifriranje. Tako Pavličević-Franić (2005) ističe da nakon što učenik usvoji glas, mora naučiti i kako izgleda te kako se bilježi znak (slovo ili skupina slova) koji ga predstavlja u pisanome jeziku. Zatim mora savladati vještinu pretvaranja niza napisanih znakova – slova u glasove i obrnuto te sve

povezati u cjelovitu riječ. Svrha toga procesa, šifriranje odnosno dešifriranje, jest otkrivanje značenja cjeline, a temeljni dio odnosi se na razvijanje djetetove sposobnosti uočavanja veze glasa i slova

Sukladno tome, važno je da dijete posjeduje sposobnost dobrog korištenja vlastitog jezika i uživa u glasovima, rimama i obrascima u njemu jer je to početna točka za čitanje i pisanje. Dijete treba dobro razviti kontrolu nad tijelom, osobito rukom kako bi mu pisanje bilo relativno lagano što se naziva grafomotorika. Ista autorica navodi da će dijete trebati biti sposobno povezati zvukove jezika sa slovima abecede, biti sposobno napisati ta slova, koristiti znanje o svijetu i svome jeziku da shvati značenje pisanoga teksta i pridoda značenje vlastitom pisanju te da koristi različite strategije prepoznavanja riječi.

Autorica Nikčević-Milković (2006) navodi da postoje i strategije dobrog pisanja. Da bi se te strategije poticale i razvijale u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja potrebno je djeci omogućiti boravak u poticajnom prostorno-materijalnom okruženju. Dakle, sobe dnevnog boravka moraju biti opremljene najrazličitijim poticajima koji će djeci omogućiti svakodnevnu uporabu didaktičkih ili jezičnih igara kojima se potiče razvoj predčitalačkih i predpisačkih vještina.

5. Razvoj slušanja kod djece rane i predškolske dobi

Proces slušanja može biti svjestan ili nesvjestan, a definira se kao složen proces koji uključuje primjećivanje i obradu zvukova (Biel i Peske, 2007). Također, navode da zvukovi imaju nekoliko obilježja:

a) Glasnoću – mjeri se u decibelima,

b) Frekvenciju – još se naziva i visina, a odnosi se na broj zvučnih valova u sekundi,

c) Trajanje – dužinu trajanja zvuka,

d) Lokaciju – odakle se čuje zvuk.

Nadalje, razvoja sluha možemo promatrati kroz različite periode djetetova života. Razvoj sluha započinje vrlo rano što pokazuje činjenica da nerođeno dijete može čuti u dobi od 25 tjedana nakon začeća. Razna istraživanja pokazuju kako obraćanje nerođenom djetetu povoljno utječe na razvoj djetetova mozga (Tatalović Vorkapić, 2013).

Djeca su osjetljiva na zvuk od samog rođenja i reagiraju na nj na razne načine; trzaju se, ukoče se, zadrhte ili čak zaplaču. Naime, djecu u dobi od tri mjeseca umirit će zvuk glasa poznate osobe, osobito majke, ali neočekivani zvuk i dalje ih lako uznemiri. Do šest mjeseci okreću se prema glasu poznate osobe, a s devet mjeseci tragaju prema izvoru tihih zvukova koji su izvan njihova vidokruga. Djeca u dobi od godine dana prepoznaju kada ih se zove imenom i odmah na to reagiraju. Također, razumiju osnovne i jednostavne upute kada ih druga osoba poveže s gestikulacijama. S 18 mjeseci dijete će reagirati i sudjelovati u govornoj komunikaciji kada je usmjerena njemu, a s dvije godine dijete više pozornosti obraća na komunikaciju s drugima te sluša razgovore s interesom. U dobi od tri godine djeca vole slušati priče i ponavljanje istih, dok s četiri godine mogu pratiti i duge priče (Sheridan, 1998). Kod razvoja sluha, važno je voditi računa o zvukovima iz djetetova okruženja, a zvukovni podražaji moraju biti bogati i poticajni za djetetov razvoj.

Za kvalitetno usvajanje govornoga umijeća važan je daljnji razvoj vještine slušanja. Djetetu treba omogućiti stjecanje iskustva slušanja, vodeći ga svaki dan u šetnju, u trgovinu, puštajući glazbu i boraveći u društvu odraslih. U poticajnoj sredini lakše će se razvijati djetetove urođene mogućnosti. Za igre kojima se razvija sposobnost slušanja važno je

pripremiti djetetove govorne i slušne organe za pravilno percipiranje i ispravan izgovor glasova, te radi skladnijeg razvoja cjelokupnoga govornog sustava (Šego, 2009).

Slušanje je prva jezična djelatnost s kojom se dijete susreće već od najranije dobi. Od velike je važnosti poticati aktivno slušanje te naučiti djecu usmjeravati se na ono što je bitno. Informacije koje dobivamo slušanjem vrlo su važne da bismo uspostavili dobru komunikaciju (Aladrović Slovaček, 2018).

Također, autorica Aladrović Slovaček ističe kako postoje mnogobrojni ometači ove jezične djelatnosti. U predškolskoj ustanovi to su vanjski zvukovi, neprikladna soba dnevnog boravka, nedostatak kisika, umor, raspoloženje i sl. Zbog toga, odgojitelji moraju poraditi na stvaranju ugodne i poticajne okoline koja će pomoći djeci da što bolje i kvalitetnije slušaju, a jezične igre biti će jedan od načina aktiviranja jezične djelatnosti slušanja.

6. Igra

Prema Šego (2009) igra je jedna od osnovnih ljudskih djelatnosti, igrom čovjek razvija i usavršava svoje sposobnosti i poboljšava kvalitetu odnosa s drugima. Igra je predmet proučavanja mnogih znanstvenika. Stoga u literaturi susrećemo različite definicije igre. Ona je vrlo širok pojam i nemoguće je sve njene aspekte sažeti u jednu jedinstvenu definiciju. Ono što je sigurno jest da je ona osnovna i najčešća aktivnost djece, a ujedno je i primarni način učenja od najranije dobi.

Bašić (2012) ističe da je igra istovremeno poticaj, aktivnost i nagrada te navodi kako je igra sama sebi svrha. Igra potiče tjelesni, spoznajni, socio-emocionalni razvoj, kao i razvoj govora. Ona je kulturno i povijesno određena što znači da se u različitim krajevima svijeta različito igraju, a isto tako, današnja djeca ne igraju se na isti način kao djeca u prošlosti.

„Nerazdvojiva dva pojma su dijete i igra jer igra postoji zbog djeteta, a dijete ne zna bez igre“ (Lazar, 2007, 7).

Klarin (2017) navodi četiri definicije dječje igre:

- Igra je dobrovoljna aktivnost koja se provodi bez prisile, u cijelosti, s uživanjem ili očekivanja uživanja (english i English, 1958).
- Igra se može definirati kao način, poseban set ponašanja, kao kontekst (Rubin i Vandenberg, 1983).
- Igra uključuje samostalnu igru koja uključuje objekte, koja uključuje borbu i sukob, lokomotornu igru, konstruktivnu igru, sociodramsku igru, jezičnu igru i igru s pravilima (Göncü i Gaskins, 2007).
- Igra je jedinstvena, njezina svrha je ona sama – IGRA (Sturrock, 2011).

Kako različiti autori navode različite definicije igre, tako navode i različite podjele. Prema Duran (2003) igru možemo podijeliti na funkcionalnu igru, simboličku igru i igru s pravilima. Starc i dr. (2004) pak ističu da igru predškolskog djeteta možemo opažati s obzirom na dvije razine: spoznajna i društvena razina igre.

Spoznajnu razinu igre čine:

1. funkcionalna igra u kojoj dijete isprobava, razvija svoje sposobnosti,
2. konstruktivna igra gdje se dijete služi predmetima s ciljem stvaranja,

3. simbolička igra, odnosno igra pretvaranja u kojoj dijete oponaša odraslu osobu ili predmet kao simbol nečeg drugog te
4. igre s pravilima gdje se igra prema unaprijed određenim pravila, a zadatak djeteta je poštivati pravila i ograničenja u igrama.

Društvenu razinu igre, Starc i sur. (2004) dijele na:

1. igru promatranja gdje dijete promatra druge u igri, a ono se ne uključuje,
2. samostalnu igru u kojoj se djeca igraju u neposrednoj blizini, ali bez suradnje ili druženja.
3. usporednu igru u kojoj se djeca igraju jedno pored drugoga, ali bez suradnje,
4. usporedno-svjesnu igru u kojoj dijete prizna prisutnost drugog djeteta pogledom, odnosno uspostavljajući kontakt očima,
5. jednostavnu socijalnu igru u kojoj postoji kontakt i razgovor među djecom, djeca započinju razgovor, smiješe se ili izmjenjuju igračke,
6. komplementarnu ili uzajamnu igru koja je vrsta socijalne aktivne igre u kojoj dijete „uzima i daje“ i
7. suradnička igra u kojoj djeca imaju zajednički cilj radi kojeg se udružuju i obavljaju zajedničku aktivnost.

Duran (2003) ističe kako funkcionalna igra predstavlja igru novim funkcijama koje u djetetu sazrijevaju u motoričkim, perceptivnim i osjetilnim smjerovima. S jedne strane dijete ispituje svoje funkcije, a s druge osobitosti objekta. To su senzomotorne aktivnosti, igre s predmetima i materijalima, pokretne igre uz korištenje rekvizita, te igre glasovima. Dijete se igra vlastitim pokretima.

Isto tako, Duran (2003) navodi kako je simbolička igra organizirana igra u kojoj se igra prenosi u određene situacije, određena lica, pojave ili stvari pomoću riječi, pokreta, kretanja ili zvukova. U toj vrsti igre predškolsko dijete se identificira s nekom drugom osobom ili pojavom. U simboličkoj igri javlja se elementaran oblik apstraktnog mišljenja, jer se dijete koristi gestama, zvukovima i objektima da bi reprezentiralo događaje ili objekta.

Veliku ulogu u razvoju apstraktnog mišljenja imaju simboličke igre u kojima dijete proživljava svijet odraslih stvarajući razne zamišljene situacije. Sve je izmišljeno, ali ipak vezano za iskustvo koje dijete ima iz realnog svijeta. Što je dijete manje, treba mu više igračaka koje će zamijeniti stvarne predmete u igri, što sličnijih realnom predmetu koji

zamjenjuju. S razvojem apstraktnog mišljenja sve si izloženije maštovite igre bez igračaka koje zamjenjuju konkretne predmete (Maleš, 1996).

Igre s pravilima pripadaju kulturnoj baštini nekog naroda. Dijete ih zatječe u već gotovim obrascima i ovladava njima kao elementom kulture, ali sudjeluje i u stvaranju novih. To su igre sa senzomotoričkim ili intelektualnim kombinacijama u kojima se pojedinci natječu. (Duran, 2003). U igrama s pravilima dijete ostvaruje aktivnost zbog poštivanja pravila. Postoje tri vrste igre s pravilima. Prva su igre u kojima pravila nastaju tijekom same igre, zatim slijede igre koje se odvijaju prema nekim pravilima koja su unaprijed dana i ugrađena u samu strukturu igre, a treća vrsta su igre s pravilima koje su izmislili odrasli (Duran, 2003).

Igra je važna za djetetov razvoj. Pomoću nje dijete raste, koristi, isprobava i razvija svoje sposobnosti. Također, dijete upoznaje materijalni svijet, istražuje, provjerava, služi se i manipulira predmetima s ciljem stvaranja. Dijete upoznaje svijet, ljude i i njihove odnose, uživljava se u različite uloge putem kojih zamišlja svoje i tuđe emocije u različitim situacijama. Igra potiče i razvija djetetovu maštu. Putem igre dijete poštuje, slijedi ili stvara određena pravila igre, stječe samopouzdanje te razvija sposobnosti i vještine (Lazar, 2007).

6.1.Jezične igre

„Spoj igre, kao prirodne dječje djelatnosti, i jezika, kao jednoga od osnovnih sredstava sporazumijevanja u svijetu, omogućuje neopterećeno učenje i ovladavanje društvenim, pa onda i jezičnim ulogama, korištenje naslijeđenoga iskustva, ali i kreativnosti i individualnosti te učvršćivanje temelja za ovladavanje tim istim svijetom na bilo kojoj razini“ (Peti-Stantić i Velički, 2008, 6).

Autorice Peti-Stantić i Velički (2009) ističu kako je jezičnu igru najjednostavnije i najtočnije odrediti kao prostor u kojem se djeca, ali i odrasli, oslobađaju u vlastitom jeziku. Sudionici jezične igre u jeziku doista uživaju, savladavaju pravila i stječu sposobnosti.

Prema Starc i sur. (2004) temeljna aktivnost djeteta je igra pomoću koje se dijete razvija i raste. Igra djeteta uvelike ovisi o njegovoj okolini, vršnjacima, ali i razvoju djetetovih verbalnih sposobnosti. Mogu se provoditi bilo gdje i u bilo kojem trenutku, a opće je poznato

da dijete uči kroz igru i upravo zbog toga će dijete najbolje naučiti govor i razvijati ga ako će se igrati glasovima, slovima, riječima i rečenicama.

Također, iste autorice (2008) jezične igre dijele se na: glasovne igre (artikulacijske ili igre izgovora), ritmičke igre (igre glasovnih ujednačavanja ili igre u obliku brojalica), igre oblicima riječi ili morfološke, igre oblikovanja rečenica ili sintaktičke igre te na značenjske igre (igre namjernoga nepoštivanja značenjskih normi).

Klarin (2017) navodi klasifikaciju dječjih igara uvažavajući različite aspekte dječjeg razvoja pa tako govori o fizičkim igrama, igrama pretvaranja, jeziku, igrama s pravilima i kreativnim igrama. Pod pojmom „jezik“ podrazumijeva igru koja uključuje zvuk i riječi pri čemu se događa spontana manipulacija zvukom i riječima u obliku ritma i ponavljajućih radnji. Ova skupina igara odnosi se i na šaljive i zabavne priče. Pod igrama s pravilima navodi da jezik ima značajnu ulogu - dogovaranje, pregovaranje i kontrolu.

U dječjim vrtićima jezične su igre svakodnevno u uporabi jer kod djece stvaraju veselo i pozitivno ozračje gdje djeca nemaju strah od neuspjeha. Prilikom proigravanja jezičnih igara vrlo je važna uloga odgojitelja. On je istovremeno motivator i suigrač ali i kreator igre.

Peti-Stantić i Velički (2008) ističu kako je svrha jezičnih igara poticanje govorne kompetencije djece, odnosno razvijanje slušne pažnje, poticanje usmenog izražavanja, koncentracije, poticanje kreativnosti i govornog stvaralaštva, uočavanje i imenovanje suprotnosti, razvijanje poticanje suradnje i dobrog osjećaja u skupini te bogaćenje rječnika. Ako dijete ima poteškoća i odstupanja u govoru one se mogu provoditi pojedinačno, što se preporučuje, ali se mogu provoditi i u grupi djece.

6.2.Jezične igre za poticanje slušanja

Prema Aladrović Slovaček (2014) istraživanja (Velički i Peti Stantić, 2009; Aladrović Slovaček, 2011; Pavličević-Franić, Aladrović Slovaček i Ivanković, 2011) pokazuju da djeca učeći kroz igru ovladaju većim brojem informacija. U ranome učenju jezika naglasak je na razvoju jezično-komunikacijske kompetencije koja podrazumijeva uporabu jezika u svakodnevnim situacijama. Da bi poučavanje jezika u toj dobi bilo svrhovito, potrebno je koristiti igru kao jednu od metoda poučavanja.

U nastavku će biti navedene neke od jezičnih igara za poticanje slušanja kod djece predškolske dobi:

- „Što smo čuli?“ - Igra pogađanja u kojoj se igrači leđima okrenuti voditelju te je njihov zadatak pozorno slušati što voditelj rad. Voditelj uzima pripremljene predmete kao što su zvončić, lopta, papir, bubanj, zvečka i sl. te njima proizvodi zvuk. Nakon svake radnje djeca pogađaju što je voditelj radio, odnosno što je proizvodilo zvuk

- „Tražimo parove“ – djeci se podijele papirići s nacrtanim životinjama. Svako dijete treba hodajući po sobi, oponašati glasanje životinje nacrtane na papiriću koji je dobio. Zadatak je pronaći par, odnosno drugo dijete koje oponaša istu životinju.

- „Zvučna igra pamćenja“ – u kutijice se postavljaju sitni predmeti (kamenčići, zvončići, riža, kovanice i sl.) i to tako da u po dvjema kutijicama bude isti sadržaj. Djeca moraju prepoznati zvuk i upariti ga s drugom kutijicom istog sadržaja, odnosno zvuka.

- „Leti, leti“ – voditelj govori „leti, leti...“ i na kraju rečenice imenuje određeni predmet, životinju, pojavu i sl. Ako imenovani predmet ili biće leti, djeca podižu prste u zrak, a ako ne leti, ostavljaju prstiće spuštene na stolu.

- „Na slovo, na slovo“ – Djeca i voditelj odabiru jedan glas te izgovaraju riječi koje počinju na taj glas.

- „Pokvareni telefon“ – Djeca sjede u krugu. Prvo dijete izmisli riječ i šapne je djetetu pored sebe, ono djetetu do sebe i tako do posljednjeg.

- „Što da radi ovaj fant“ – Svako dijete odabire jedan predmet koji ga predstavlja. Taj predmet predstavlja njegov fant, odnosno fantastični predmet. Svi se predmeti stavljaju u vreću, a djeca sjede u krugu. Voditelj izvadi jedan predmet tako da ga djeca ne vide te pita „što da radi ovaj fant?“. Djeca zadaju zadatke koje treba izvršiti onaj čiji je to fant.

- „Poigraj se, rimu složi“ – Zadatak igre je složiti pjesmicu koja se po zvuku slaže s prethodno izgovorenom rečenicom. Odnosno, svako dijete izgovara rečenicu koja se rimuje s rečenicom koju je izgovorio prijatelj prije njih.

- „Čudesna riječ“ – Djecu se upozori na čudesnu riječ. To može biti neki predmet, životinja, stvar. Voditelj, svaki puta kada u priči spomene čudesnu riječ djeca trebaju napraviti određeni zadatak, npr.čučnuti, pljesnuti, skočiti i sl.

Jezične igre odličan su alat za poticanje slušanja kod djece predškolske dobi. Lako su dostupne svima uz minimalnu pripremu. Za proigravanje navedenih igara nisu potrebni materijali i poticaji, dovoljno je malo prostora i jezik, odnosno glas.

7. Istraživanje

7.1.Opis uzorka

Istraživanje utjecaja jezičnih igara na jezičnu djelatnost slušanje kod djece provedeno je u Dječjem vrtiću „Potočić“ u Rakovom Potoku u starijoj vrtićkoj skupini “Ptičice“ s djecom dobi od 4 do 5 godina. U istraživanju je sudjelovalo 18 djece.

7.2.Opis instrumenta istraživanja

Istraživanje je provedeno tako što su djeca početno, odnosno inicijalno testirana, nakon čega su unutar skupine provođene jezične igre, a potom su djeca završno testirana istim testovima kao kod inicijalnog testiranja. Sukladno tome, utvrđeno je ima li provođenje jezičnih igara utjecaja na slušanje kod djece predškolske dobi.

Prvi test proveden je u malim skupinama tako da su djeca crtala prema uputama odgojitelja.

Priča: *Nacrtajmo čudovište koje ima kockastu glavu. Na njegovoj glavi se nalaze tri oka, ispod kojih ima jedan okrugli nos i četiri oštra zuba. Također, čudovište na glavi ima i 2 uha. Njegovo tijelo je okruglo, a iz tijela se pružaju tri ruke. jedna od tih ruku je crvene boje, a dvije ruke su plave boje. Uspravno stoji na četiri noge od kojih su tri noge žute boje, a jedna noga je plave boje.*

Drugi test proveden je tako da je pročitana priča Vuk i sedam kozlića s dodanim detaljima koji inače ne postoje u priči, kao što su imena nekih likova, mjesto radnje i sl. Nakon odslušane priče, individualno je propitano jesu li djeca upamtila detalje izrečene u priči.

Priča: *Jednom davno živjela mama koza Slavica, u drvenoj kućici u šumi borova. Imala je sedam mladih kozlića. Jednog dana pođe ona u šumu borova po hranu pa pozva svih sedam kozlića i reče im: – Draga djeco, ja idem u šumu borova, a vi se dobro čuvajte vuka Slavka. Taj zlikovac se često pretvara, ali vi ćete ga odmah prepoznati po hrapavom glasu i crnim šapama. Najstariji kozlić Marko odmah reče: – Draga majko, mi ćemo se dobro čuvati, možeš ići bez brige. Koza zamekeće i mirno krene na put. Ne prođe dugo, a netko zakuca na kućna vrata i viknu: – Otvorite, draga djeco, evo vaše majke, svakom sam nešto donijela. Ali*

kozlići po hrapavom glasu prepoznaše vuka i povikaše: – Nećemo ti otvoriti, ti nisi naša majka, ona ima nježan i mio glas, a tvoj glas je hrapav. Ti si vuk Slavko. Tada vuk ode nekakvom trgovcu i kupi veliki komad krede. Kad je pojede, glas mu postade nježan. Onda se vrati, pokuca na vrata i viknu: – Otvorite, draga djeco, evo vaše majke, svakom sam ponešto donijela. Ali vuk Slavko je stavio svoju crnu šapu na prozor pa kad je kozlići vidješe, poviču: – Nećemo ti otvoriti, naša majka nema crne šape kao ti, ti si vuk. Tada vuk otrča pekaru i reče: – Udario sam se u nogu, premaži mi je tijestom. I kad mu pekar tijestom premaza šape, on otrča mlinaru i reče mu: – Pospi mi šape brašnom. Mlinar pomisli: "Vuk hoće nekoga prevariti", pa ga htjede odbiti, ali vuk mu reče: – Ako mi to ne učiniš, pojesti ću te. Tako se mlinar uplaši i zabijeli mu šape. Onda zlikovac dođe i po treći put na kućna vrata, pokuca i reče: – Otvorite, djeco, došla je vaša draga majka i svakome ponešto iz šume donijela. Kozlići povikaše: – Pokaži nam prvo nogu, da vidimo jesi li naša draga majka. On onda stavi šapu na prozor i kad kozlići vidješe da je bijela, povjerovaše da je istina i otvoriše vrata. Ali uđe im vuk Slavko, glavom i bradom. Oni se uplašiše i stadoše se sakrivati. Jedno skoči pod stol, drugo u krevet, svaki kozlić se negdje sakrio, a najmlađi kozlić Janko se sakrio u kutiju od sata. Ali vuk ih sve nađe i nije oklijevao nego ih je jedno za drugim progutao. Samo onog najmlađeg kozlića Janka, u kutiji od sata, nije našao. Kad se tako najeo, vuk Slavko se odgega na livadu, leže pod drvo i zaspa. Malo zatim vrati se i koza Slavica iz šume borova. Ali imala je što vidjeti! Kućna vrata širom otvorena, stol i stolice pobacane. Počne tražiti svoju djecu, njih nigdje. Dozivala ih je redom po imenu, ali nitko se ne odazva. Na kraju, kada je dozvala kozlića Janka, odjednom začuje glas – Draga majko, evo me u kutiji od sata. Ona ga izvadi te joj on ispriča kako je došao vuk Slavko i ostalih šest kozlića pojeo. Kad je izašla van iz svoje drvene kućice, na livadi ugleda vuka Slavka pod drvetom kako leži i hrče da se sve grane tresu. Ona ga zagleda sa svih strana i primijeti da se u njegovom prepunom trbuhu kozlići koprcaju. "Ah,", zaključi ona, "to su moja jadna djeca, koju je vuk progutao za večeru, a još su živa!" Najmanji kozlić brzo otrči kući po škare, iglu i konac. Koza prereže zlom vuku trbuh i samo što je napravila prvi rez kad jedan kozlić Marko promoli glavu i kako je rezala dalje tako je iskakao jedan za drugim, svih šest kozlića. I svi su bili živi i zdravi. Kakva je to bila radost! Ali koza im je naredila: – Trčite i brzo nakupite kamenja da ovoj bezobraznoj zvijeri napunimo trbuh dok još spava. Kozlići su donijeli kamenja pa ga ugurali vuku u trbuh. Onda ga koza opet na brzinu zaši tako da se nije ni makao niti što primijetio. Kad se vuk naspavao, podigao se i kako je od teškog kamenja u trbuhu bio jako ožednio, on krene prema bunaru da se napije vode. Ali kad poče hodati i teturati, počelo se i kamenje u njegovom trbuhu sudarati i zveckati. Tada on povika: – Što to zveči, što to lupa u trbuhu

mome? Ili su to kozlići ili neko kamenje? A kad stiže do bunara i nagne se nad vodu, teško kamenje ga povuče dolje i on padne u bunar. Mama, koza Slavica i kozlići su živjeli sretno i radosno do kraja života.

Nakon početnog testiranja u odgojnoj skupini su kroz tri mjeseca provođene jezične igre koje su navedene u prethodnom poglavlju rada.

U nastavku su priložene fotografije djece u jezičnim igrama.

Fotografija 1. Djeca u igri „Ja kažem nečujno, ti kažeš glasno“

Fotografija 2. Igra pantomime tijekom boravka u parku

Fotografija 3. Jezična igra slušanja – pogodi što proizvodi zvuk

Fotografije 4 i 5. Igra „Pokvareni telefon“

Fotografija 6. Djeca u jezičnoj igri – pronađi svoj zvučni par

Fotografija 7. Djeca u skupini igraju jezičnu igru – „Slušaj i otkrij neobično“

Završetkom tromjesečja i provođenja jezičnih igara, djeca unutar skupine su ponovno testirana istim testovima kao u početnom testiranju kako bi sukladno rezultatima mogli promatrati na koji način je utjecalo provođenje jezičnih igara na jezičnu djelatnost slušanje kod djece.

7.3.Cilj i problemi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi pomažu li jezične igre u razvoju slušanja kod djece rane i predškolske dobi, a problemi proizašli iz temeljenoga cilja su:

1. Ispitati inicijalnu i završnu razinu slušanja kod djece predškolske dobi
2. Ispitati postoji li razlika u ukupnim rezultatima slušanja kod djece predškolske dobi s obzirom na vrijeme testiranja (inicijalno i završno).

7.4.Opis rezultata i rasprava

7.4.1. Početno testiranje

Prvi test proveden u skupini je crtanje prema uputama. U nastavku se nalaze crteži djece prema danim uputama odgojitelja:

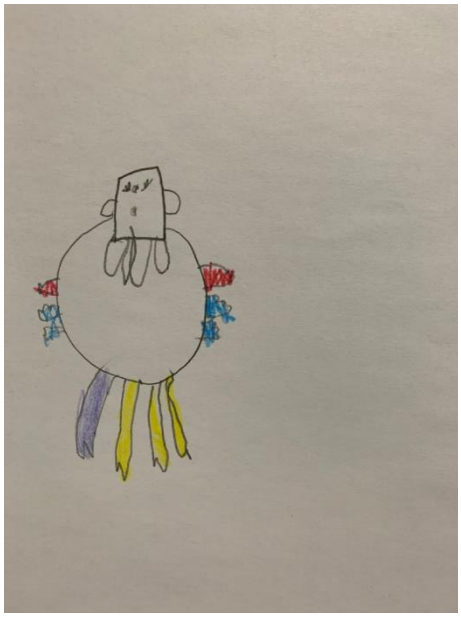

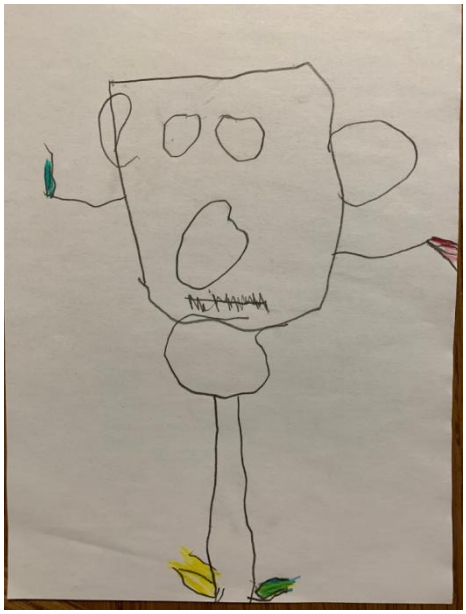

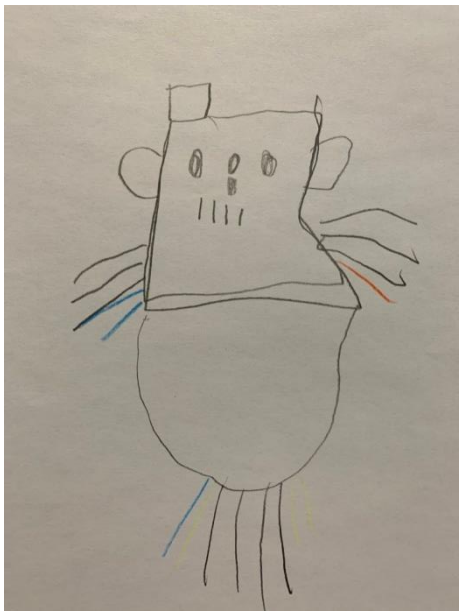

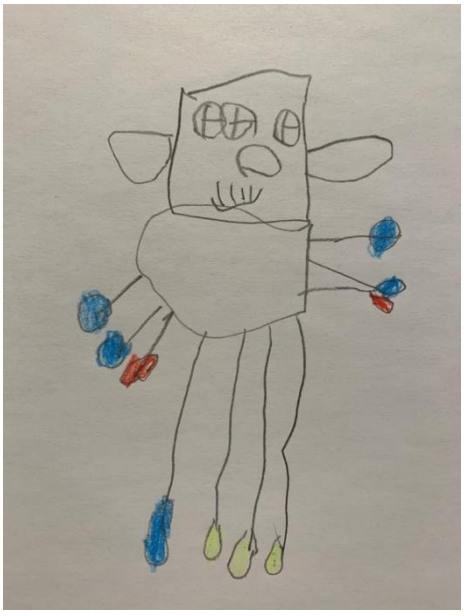

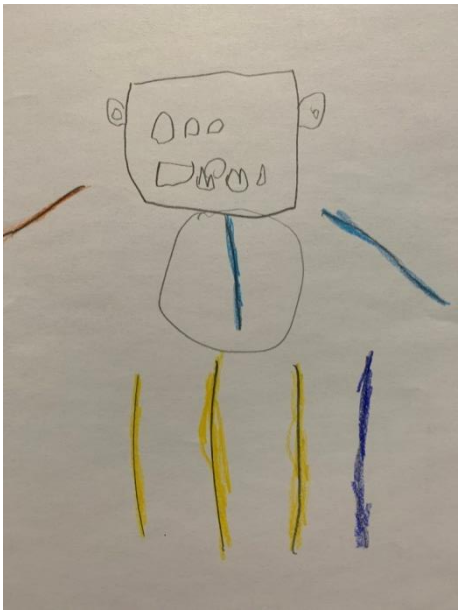

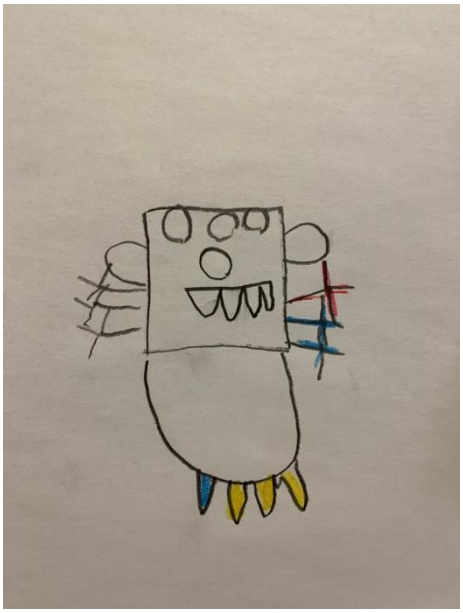

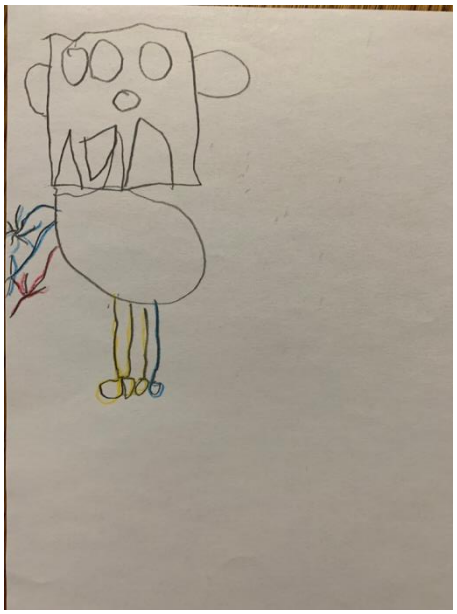

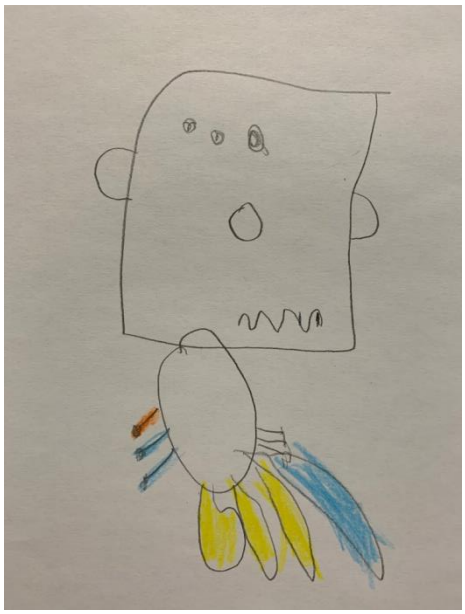

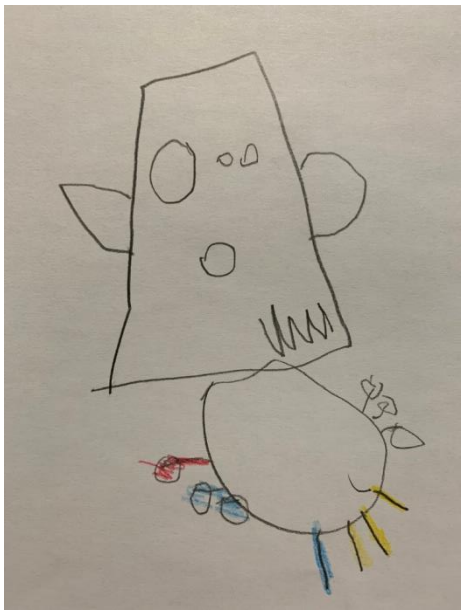

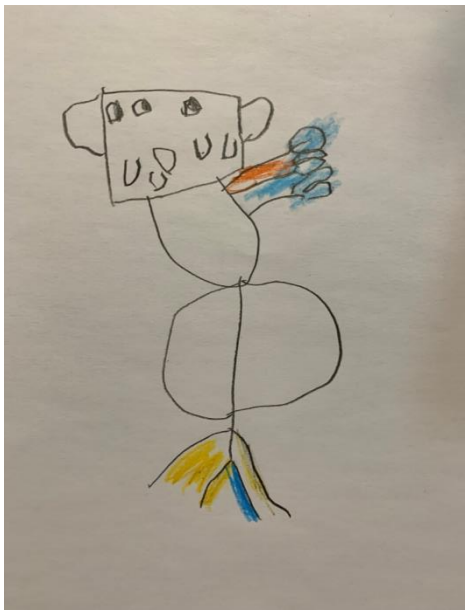

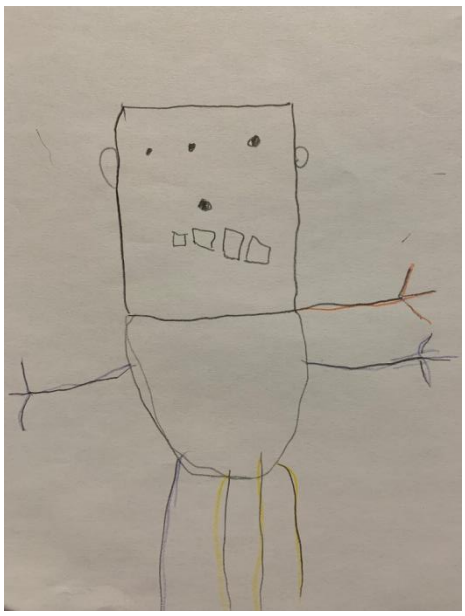

Tablica 2. Analiza dječjih crteža

dijete	kockasta glava	3 oka	4 oštra zuba	1 okrugli nos	2 uha	okruglo tijelo	4 noge	3 ruke	1 ruka crvena, 2 plave	3 noge žute, 1 plava
I.Č.	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+
I.P.	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-
A.M.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
T.M.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
T.V.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
D.D.	+	+	-	+	+	+	-	-	-	-
L.F.	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+
M.R.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
L.D.	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-
M.P.	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-

M.B.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
S.P.	+	+	-	-	+	+	-	-	-	-
M.B.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
F.M.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
M.P.	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-
E.B.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
S.K.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+

U tablici je prikazana točnost crteža, odnosno prikazanih uputa odgojitelja. Djeca unutar skupine naajčešće su griješili s crtanjem dijelova tijela kao što su ruke i noge te bojanjem tih istih dijelova tijela. U priči je odgojiteljica dala uputu da nacrtaju tri ruke, a oni bi nacrtali tri ruke s lijeve strane tijela i tri ruke s desne strane tijela, odnosno 6 ruku. Također, određena djeca su nacrtala dijelove tijela kako su uobičajeni kod ljudi, bez obzira na uputu odgojitelja. Tako su jedan nos i dva uha nacrtali gotovo svi ispravno.

Drugi test poroveden u skupini je ispitivanje slušanja prema ispričanoj priči. Nakon slušanja priče odgojiteljica ispituje svako dijete individualno sljedeća pitanja:

- ime mame
- ime vuka
- ime najstarijeg kozlića
- ime najmlađeg kozlića
- kakva je bila šuma
- gdje se sakrio kozlić kojeg vuk nije pronašao
- koliko kozlića je vuk progutao
- što su kozlići i mama stavili vuku u trbuh

Tablica 3. Analiza dječjih odgovora

dijete / pitanje	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
I.Č.	+	+	+	+	-	-	+	-
I.P.	-	-	-	-	+	+	-	-
A.M.	+	-	-	-	+	-	+	+
T.M.	+	+	+	-	-	+	+	-
T.V.	+	+	+	+	-	-	+	+
D.D.	-	-	+	-	+	+	-	+
L.F.	+	+	-	-	+	+	-	+
M.R.	+	+	+	-	-	-	+	+
L.D.	+	+	+	+	-	-	-	+
M.P.	+	-	-	-	-	-	-	-
M.B.	-	+	+	+	+	+	-	+

S.P.	+	+	-	-	-	-	-	+
M.B.	-	+	+	+	-	+	-	+
F.M.	-	+	+	-	+	+	-	-
M.P.	-	+	+	-	-	-	+	+
E.B.	+	-	+	-	+	-	+	-
S.K.	+	+	+	-	+	-	+	+

U tablici su prikazani odgovori djece na pitanja odgojitelja nakon pročitane priče. Djeca su najčešće zapamtila imena vuka i majke koze. Smatram da je razlog tome zanimljiva i duhovita imena, što su i djeca sama istaknula. Najmanje djece je upamtilo gdje su se kozlić sakrio od vuka te koliko je kozlića vuk progutao.

7.4.2. Završno testiranje

Završno testiranje provedeno je na isti način kao i početno. Tako je prvi test bio crtanje prema uputama. U nastavku se nalaze crteži djece prema uputama ogojitelja.

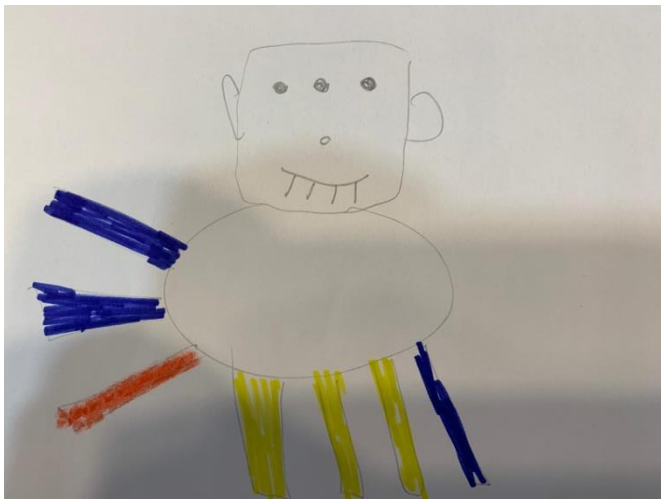

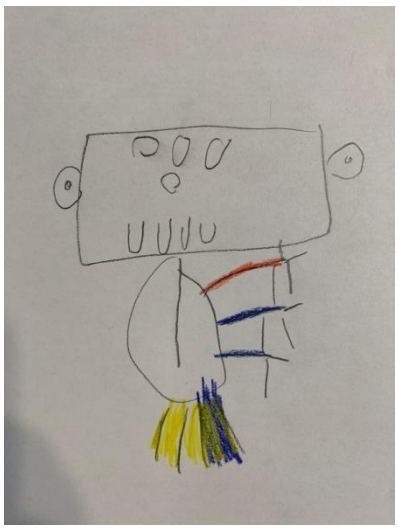

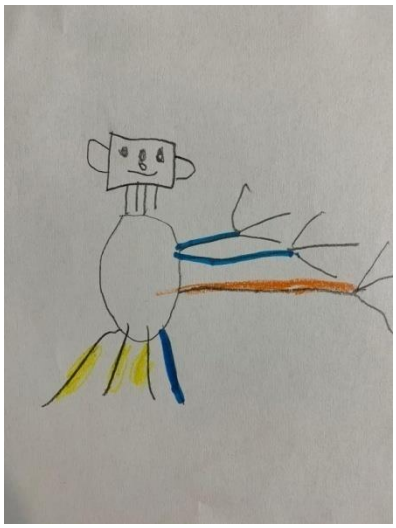

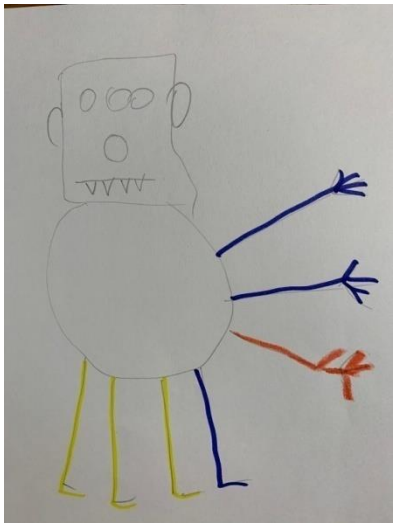

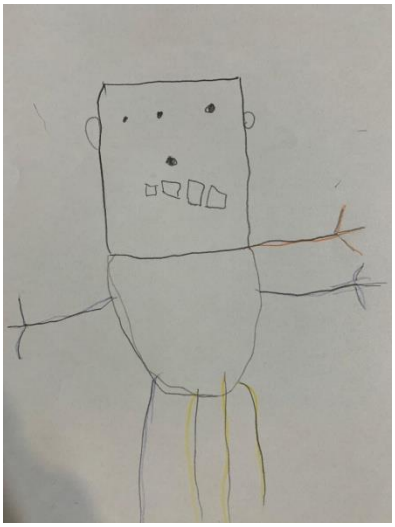

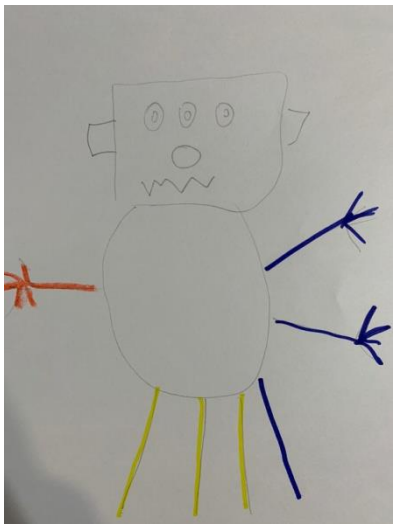

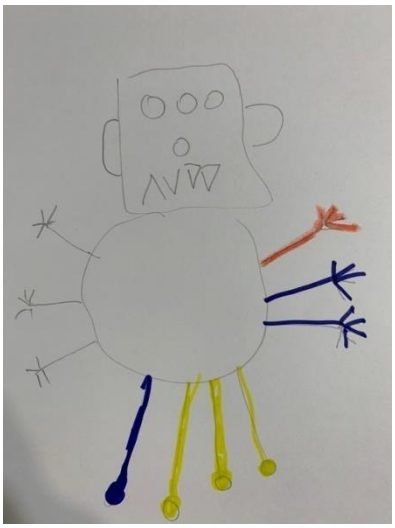

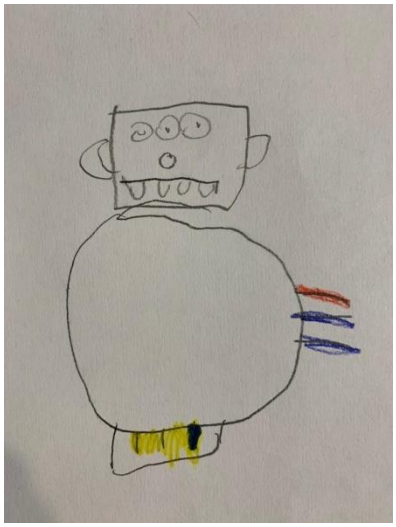
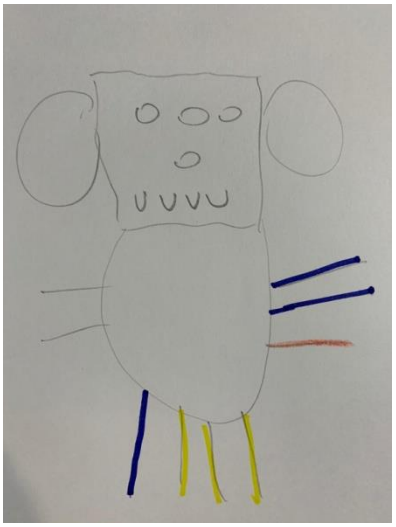

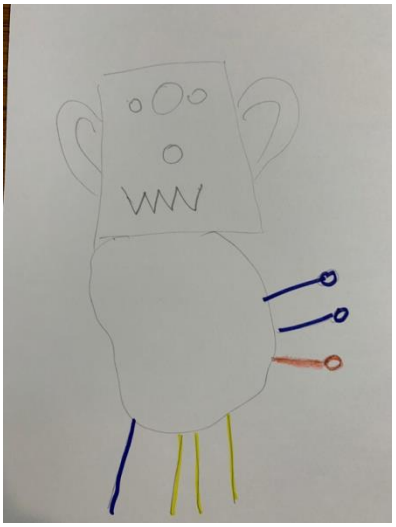
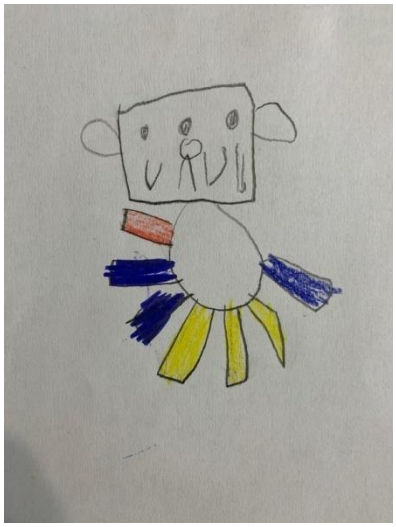

Tablica 4. Analiza dječjih crteža

dijete	kockasta glava	3 oka	4 oštra zuba	1 okrugli nos	2 uha	okruglo tijelo	4 noge	3 ruke	1 ruka crvena, 2 plave	3 noge žute, 1 plava
I.Č.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
I.P.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
A.M.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
T.M.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
T.V.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
D.D.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	-
L.F.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
M.R.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
L.D.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
M.P.	+	+	+	+	+	+	-	-	+	-
M.B.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
S.P.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
M.B.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
F.M.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
M.P.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
E.B.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
S.K.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Analizom dječjih crteža utvrđeno je kako su sva djeca nacratala točno glavu, oči, nos, zube, uši i tijelo. Jedino što je pogrešno na nekoliko crteža je broj nogu, broj ruku te bojanje nogu.

Tablica 5. Analiza dječjih odgovora

dijete / pitanje	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
I.Č.	+	+	+	+	+	+	-	+
I.P.	+	+	-	-	+	-	+	-
A.M.	+	+	+	+	+	-	+	+
T.M.	+	+	+	+	+	-	+	-
T.V.	+	+	+	+	+	+	+	+
D.D.	+	+	+	+	-	-	-	+
L.F.	+	+	-	-	+	+	+	-
M.R.	+	+	+	+	+	+	+	-
L.D.	+	+	-	+	-	+	+	+
M.P.	-	+	-	+	+	-	+	-
M.B.	+	+	+	+	+	+	-	+
S.P.	+	-	-	-	+	+	-	+
M.B.	+	+	+	+	-	+	+	+
F.M.	+	+	+	+	+	+	+	+
M.P.	+	-	-	+	+	+	-	+
E.B.	+	+	+	+	+	+	+	+
S.K.	+	+	+	+	+	+	+	+

U tablici se nalaze točnost dječjih odgovora nakon čitanja priče. Kao i kod početnog testiranja, najviše djece je upamtilo imena likova, dok je najmanji broj djece upamtio detalje – kakva je bila šuma i koliko je djece vuk progutao.

7.5.Rasprava

Istraživačka skupina, djeca starije vrtićke skupine „Ptičice“ pokazala su veliki interes za jezične igre. Štoviše, nakon nekog vremena u svakodnevnim jezičnim igrama, djeca su se već i samostalno organizirala i osmišljavala svoje igre ili modificirala već postojeće jezične igre.

Rezultati akcijskog istraživanja pokazuju kako su djeca unutar skupine ostvarila napredak u jezičnoj djelatnosti slušanja. Kod sve djece u skupini je ostvaren napredak, ali to nije jedina pozitivna stvar proizašla iz ovog istraživanja. Naime, kod većine djece se javio veliki interes za jezik, slova i glasovnu sintezu i analizu što je pretkorak u stjecanju vještine čitanja i pisanja.

Grafikon 1. Grafički prikaz točnosti crteža prema uputama odgojitelja između početnog i završnog testiranja u testu 1

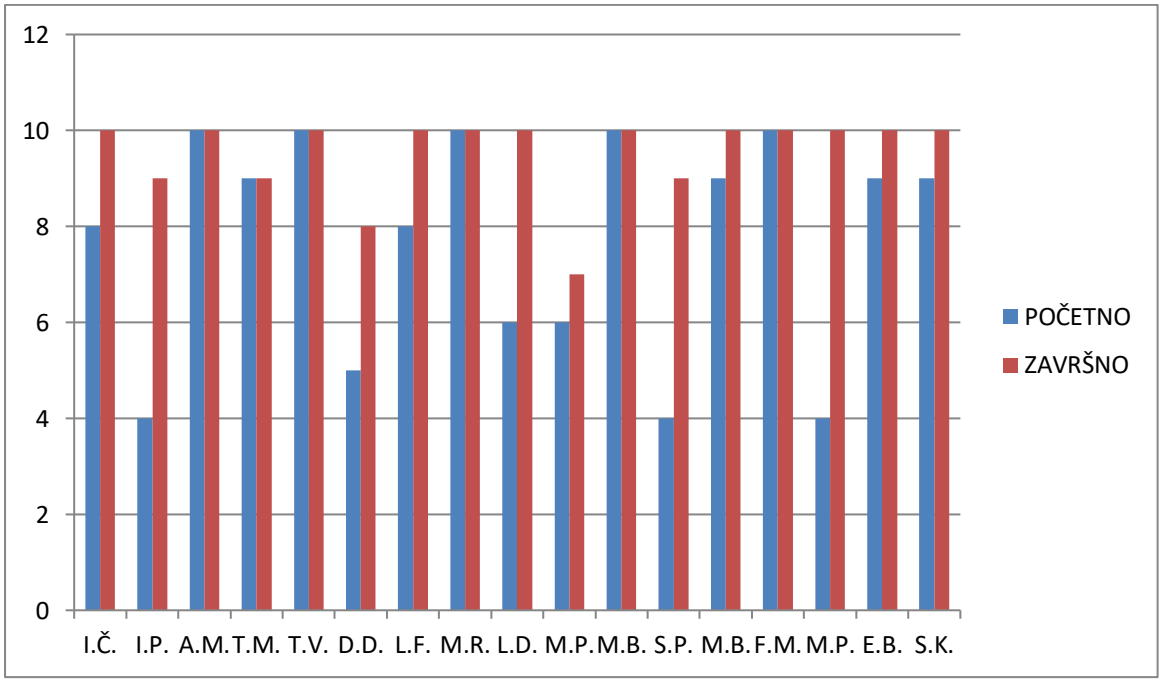

U grafikonu je prikazana razlika između početnog i završnog testiranja djece u testu crtanja prema uputama. Plavi stupci prikazuju početno testiranje te broj točno nacrtanih detalja u početnom testu, a crveni stupac prikazuje broj točno nacrtanih detalja u završnom testiranju. Na grafikonu možemo vidjeti razliku svakoga djeteta u jezičnoj djelatosti slušanju između početnog testiranja i završnog testiranja.

Grafikon 2. Grafički prikaz točnosti odgovora djece između početnog i završnog testiranja u testu 2

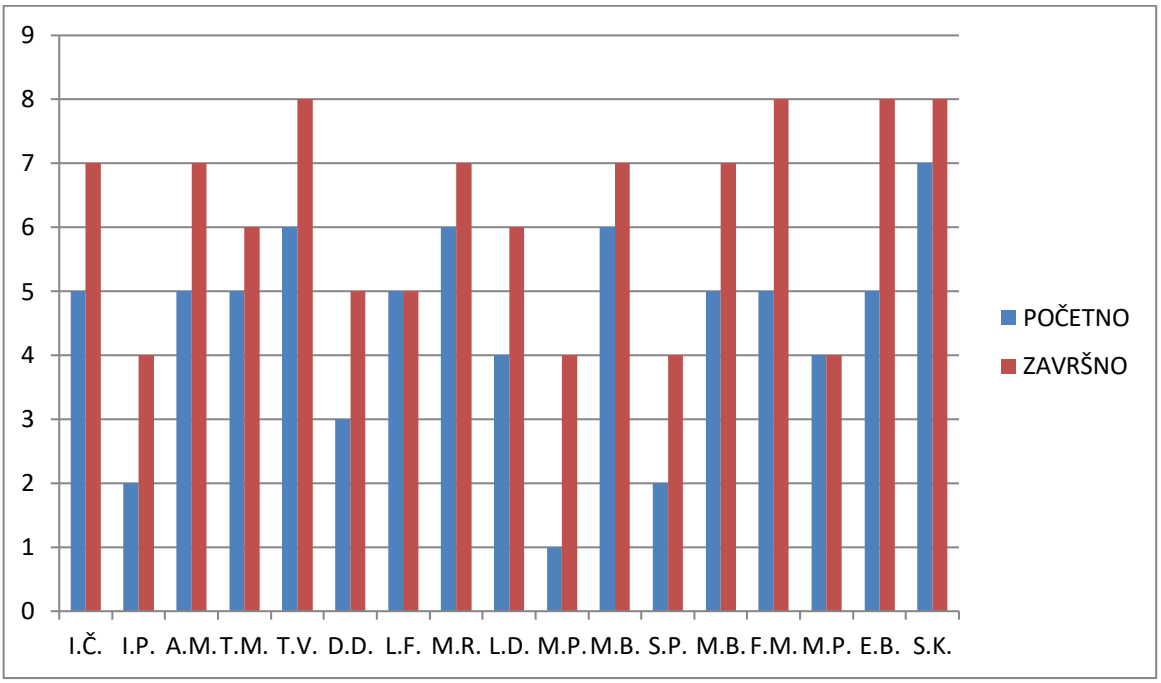

Grafikon prikazuje broj točnih odgovora svakog djeteta nakon pročitane priče u početnom testiranju i završnom testiranju. Plavi stupac prikazuje broj točno odgovorenih pitanja na početnom testiranju, a crveni stupac prikazuje broj točno odgovorenih pitanja na završnom testiranju. Na grafikonu možemo vidjeti razliku u jezičnoj djelatnosti slušanja kod svakog djeteta.

8. Zaključak

U ovom diplomskom radu proučavan je utjecaj jezičnih igara na razvoj slušanja kod djece predškolske dobi i došli je do značajnih saznanja o važnosti ovog aspekta u ranom djetinjstvu. Rezultati istraživanja ukazuju na to da jezične igre imaju ključnu ulogu u poticanju razvoja slušnih sposobnosti kod djece, pružajući im mogućnost da unaprijede svoje vještine usmjeravanja pažnje, prepoznavanja zvukova i razumijevanja verbalnih informacija. U svega nekoliko mjeseci uočen je veliki napredak u slušnoj percepciji djece u dobi od 4 do 5 godina. Kroz raznovrsne jezične igre, djeca su izložena bogatom auditivnom iskustvu koje doprinosi razvoju njihovog vokabulara, fonološke svijesti i kognitivnih sposobnosti.

Osim toga, ovo istraživanje je istaklo i važnost uloge odgojitelja u poticanju jezičnih igara u svakodnevnom ranom i predškolskom okruženju djeteta. Kroz aktivno sudjelovanje u jezičnim igrama, odrasli mogu pružiti podršku djetetovu razvoju slušanja te stvoriti okruženje koje potiče komunikaciju i razmjenu verbalnih iskustava.

Kroz integraciju jezičnih igara i češće provođenje u predškolskim ustanovama, možemo značajno doprinijeti razvoju dječjeg slušanja i pružiti temelje za daljnji jezični napredak i razvoj.

9. Literatura:

1. Aladrović Slovaček, Katarina (2018). Kreativne jezične igre. Zagreb: Alfa d.d.
2. Aladrović Slovaček, Katarina (2019). Od usvajanja do učenja hrvatskog jezika. Zagreb: Alfa d.d.
3. Apel, Kenn i Masterson, Julie (2004). Jezik i govor od rođenja do 6. godine – Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje. prilagodila: Ilona Posokhova, Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
4. Čudina-Obradović, M. Igrom do čitanja. Zagreb: Školska knjiga, 1995.
5. Ćoso, Zoran (2016). Problematika ovladavanja jezikom, u: Croatica et Slavica Iadertina, vol. 12/2, no. 12
6. Došen Dobud, Anka (2016). Dijete – istraživač i stvaralac. Zagreb: Alinea
7. Duran, M. (1995). Dijete i igra (str. 14.-18.) Jastrebarsko: Naklada Slap
8. Greenspan I., Stanley i Lewis, Diane (2004). Program emocionalnog poticanja govorno – jezičnog razvoja. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
9. Kuvač, Jelena i Palmović, Marijan (2007). Metodologija istraživanja dječjeg jezika. Jastrebarsko: Naklada Slap
10. Miljak, A. Razvojni kurikulum ranog odgoja : model Izvor II : priručnik za odgojitelje i stručni tim u vrtićima.Zagreb: Mali profesor, 2015.
11. Miljak, A. Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi. Zagreb: Školske novine, 1987.
12. Pavličević-Franić, Dunja (2005). Komunikacijom do gramatike. Zagreb: Alfa d.d.
13. Pavličević-Franić, Dunja (2011). Jezikopisnice: Rasprave o usvajanju, učenju i poučavanju hrvatskoga jezika u ranojezičnom diskursu. Zagreb: Alfa d.d.
14. Peti-Stantić, A., Velički,V. Jezične igre za velike i male. Zagreb: Alfa, 1. izdanje, 2008.
15. Peti-Stantić, A., Velički,V. Jezične igre za velike i male. Zagreb: Alfa, 2. izdanje 2009.
16. Peti-Stantić, Anita i Velički, Vladimira (2008). Jezične igre za velike i male. Zagreb: Alfa d.d.
17. Petrović-Sočo, Biserka (1997). Dijete, odgajatelj i slikovnica. Zagreb: Alinea
18. Posokhova, Ilona (2009). Zabavan jezik u slikama i igri. Zagreb: Planet Zoe
19. Prebeg – Vilke, Mirjana (1991). Vaše dijete i jezik. Zagreb: Školska knjiga

20. Rade, R. Poticanje ranog govorno-jezičnog razvoja. Zagreb: Foma, 2014.
21. Starc, Branka, Čudina Obradović, Mira, Pleša, Ana, Profaca, Bruna, Letica, Marija (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi – Priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dob. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
22. Šagud, M. Odgajatelj u dječjoj igri. Zagreb: Školske novine, 2002.
23. Velički, Vladimira (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba, u: Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izbrazbi, vol. 10, no. 18, str. 80-91
24. Vrsaljko, Slavica i Paleka, Petra (2018). Pregled ranoga govorno-jezičnog razvoja, u: Magistra Iadertina, vol. 13, no. 1, str. 139-159

10. Popis tablica i grafikona:

Tablica 1. Glavne prekretnice u razvoju govora (Starc i sur., 2004)

Tablica 2. Analiza dječjih crteža

Tablica 3. Analiza dječjih odgovora

Tablica 4. Analiza dječjih crteža

Tablica 5. Analiza dječjih odgovora

Grafikon 1. Grafički prikaz točnosti crteža prema uputama odgojitelja između početnog i završnog testiranja u testu 1

Grafikon 2. Grafički prikaz točnosti odgovora djece između početnog i završnog testiranja u testu 2